

TISKOVÁ ZPRÁVA

Kostel Nanebevzetí Panny Marie na Chlumku v Luži a publikace o průzkumech lidové architektury nominovány pardubickými památkáři na Cenu Patrimonium pro futuro

Pardubice, 20. května 2017

V letošním roce probíhá již čtvrtý ročník Ceny Národního památkového ústavu Patrimonium pro futuro s podtitulem Společenské ocenění příkladů dobré praxe, jejímž cílem je vyzdvihnout zásluhy o záchranu kulturních památek, významné objevy a nálezy, příklady kvalitních oprav či restaurování a úspěšné prezentace kulturního dědictví. Pardubický kraj nominoval v kategorii „obnova památky, restaurování“ kostel Nanebevzetí Panny Marie na Chlumku v Luži, respektive dokončení restaurování interiéru této působivé stavby, a třídílnou publikaci vydanou v rámci projektu „Metodika záchran a prezentace lidového kulturního dědictví Českomoravského pomezí.“

První nominant, jezuitský poutní kostel Nanebevzetí Panny Marie na Chlumku v Luži, představuje výraznou dominantu celého kraje a svou výjimečností jej dokonce přesahuje. Stavba vznikla na místě původní kaple Panny Marie, v níž byl vystaven zázračný milostný obraz Panny Marie Pomocné, zvané Pasovské. Tento obraz se stal jedním z nejuctívanějších artefaktů mariánského kultu ve východních Čechách a po výstavbě nového barokního kostela byl zavěšen na hlavní oltář, kde se nachází dodnes. Do dnešních dnů rovněž přitahuje pozornost poutníků z různých koutů světa. *„Člověk žije a čerpá z pokladů našich předků a žije z toho, co nosí v živé paměti, v srdci. A tak nám poutní kostel připomíná duchovní kořeny našeho národa. Přál bych si, aby se dílo našich předků nejen zachovalo pro příští generace, ale zároveň se stalo místem, které povzbuzuje a inspiruje svou krásou a dodává všem poutníkům naději, že k Matce Boží se můžeme obracet ve všech situacích všedního života,“* píše pan Josef Hubálek, lužický farář v předmluvě k publikaci, které byla o obnově interiéru v loňském roce vydána. Většina vnitřního zařízení byla pořízena v prvním desetiletí 18. století. Na výzdobě interiéru se podíleli významní umělci, mezi něž patřil sochař Jiří František Pacák nebo malíř Jan Jiří Heinsch. Nicméně nejen sochařská a obrazová výbava je hodna obdivu – také uměleckořemeslné provedení nábytku je jedinečné. Jedná se především o dovedné zpracování rezbářské výzdoby lavic a nábytkového vybavení sakristie s řadou důmyslných úložných prostor a skrytých vstupů na schodiště vedoucím k oratořím či ke kazatelně.

Restaurování interiéru kostela a oprava vstupní fasády včetně sochařské výzdoby se uskutečnily v letech 2015–16 a byly financovány díky dotaci z tzv. Norských fondů, za finanční podpory Pardubického kraje, Města Luže a Biskupství královéhradeckého spolu s farností Kutná Hora – Sedlec a s účastí farnosti Luže. Restaurátorské práce se týkaly především kompletního restaurování lavic, šesti bočních oltářů, spodní části kazatelny, šesti zpovědnic včetně sochařské výzdoby, sousoší Kalvárie, obrazů sv. Aji a Judy Tadeáše, nábytkového vybavení sakristie, schodišť na kůr a do oratoří, dveří a oken. Dále se restauroval kamenný náhrobek hraběnky Hieserlové, obnovovala se dlažba a bylo opraveno hlavní průčelí se vstupním portálem a sochami světců. Díky obětavé práci několika farníků se podařilo zajistit potřebné prostředky, uskutečnit práce v rozsahu jednoho roku a vzhledem

k tomu, že byl harmonogram prací vypracován v souladu s provozem kostela, mohli návštěvníci již o červencové, tzv. třešňové pouti, poprvé zasednout do restaurovaných lavic.

Druhým nominantem je třídílná publikace vydaná v rámci projektu „Metodika záchrany a prezentace lidového kulturního dědictví Českomoravského pomezí.“ Publikace se dotýká následujících okruhů: 1. Průzkum a dokumentace památek lidové architektury; 2. Transfer a rekonstrukce památek lidové architektury; 3. Prezentace a udržitelná péče o památky lidové architektury. Projekt byl podpořen z Programu švýcarsko-české spolupráce a jeho úkolem je vytvořit funkční model, který naznačí možnosti, jakými mohou být v budoucnu obnovovány, chráněny a prezentovány unikátní doklady kulturního dědictví venkova. Realizován je Spolkem archaických nadšenců ve spolupráci s odborníky ze Švýcarského muzea v přírodě Ballenberg a Metodického centra pro muzea v přírodě při Valašském muzeu v Rožnově pod Radhoštěm. V centru bádání stojí soubor lidových staveb z oblasti Českomoravského pomezí – zděná hospodářská usedlost, dvojice roubených domů, roubená polygonální stodola a drobné výrobní a zpracovatelské objekty. Stavby představují mimořádně cennou skupinu památek, kterou kromě vysoké kulturněhistorické hodnoty spojuje špatný stav zachování a bezprostředně hrozící zánik. U roubených objektů, z nichž jsou některé dokladem vůbec nejstarší zachované vrstvy lidové architektury v České republice z přelomu 16. a 17. století, uvažují jejich současní majitelé o demolici. Jedinou možnou cestou k jejich záchraně je přemístění staveb na nové místo. Cílem projektu je v horizontu pěti až deseti let centralizovat všechny vybrané ohrožené objekty na místo v zachované zemědělské kulturní krajině v blízkosti Litomyšle.

Publikace samotné prezentují texty od 25 autorů a svým zaměřením tematicky pokrývají oblasti průzkumu a dokumentace, transferu a rekonstrukce lidových staveb a možností jejich udržitelné péče a prezentace. „*První díl publikací prezentuje aktuální výsledky mezioborových badatelských aktivit zaměřených na průzkum vybraných lidových staveb českomoravského pomezí,*“ sdělil Jiří Švec, specialista na lidovou architekturu a technické památky z pardubického pracoviště NPÚ. Společným cílem statí je představit různé metody efektivního výzkumu a dokumentace architektonických památek, který je předpokladem pro zodpovědné zhodnocení staveb a základem pro jejich obnovu. Předložené studie uceleně prezentují celou škálu běžných ale i nadstandardních metod využívaných při průzkumu a dokumentaci architektury. Druhý díl je souborem statí, které byly shromážděny při hledání vhodných metod a postupů pro transfer a rekonstrukci ohrožených hodnotných objektů lidového stavitelství, zejména roubeného domu a polygonální stodoly čp. 97 v Čisté u Litomyšle. Tato část je dílem výstupem z odborného semináře „Transfer a rekonstrukce památek lidové architektury“, který se uskutečnil v listopadu roku 2015 v Trstěnici u Litomyšle. „*Třetí díl publikací sleduje zejména téma péče o lidové stavitelství a jeho popularizaci. Jednotlivé statě ilustrují nejen mnohost postupů, ale i škálu možností, které zodpovědný přístup k památce nabízí. Studie seznamují s typy ochrany venkovských staveb a právními normami, které upravují péči o lidovou architekturu,*“ dodal Jiří Švec s tím, že činnost tvůrců i samotné vydání publikace je hodno obdivu, neboť není určeno jen odborníkům, ale umožňuje šířit nové poznatky a zkušenosti i mezi nejširší veřejnost.

Smyslem Ceny Národního památkového ústavu Patrimonium pro futuro je upozornit na pozitivní příklady a příběhy v oblasti památkové péče, prezentovat významné objevy a nálezy, příklady kvalitních oprav či restaurování i úspěšné prezentace kulturního dědictví, a ocenit ty, kteří se o to zasloužili. Slavnostnímu vyhodnocení předcházejí krajská kola, ve kterých komise na každém ze čtrnácti územních odborných pracovišť NPÚ vybírají z řady akcí dokončených v roce 2016 dva počiny. Ty jsou posléze nominovány na celostátní ocenění v jedné ze čtyř kategorií (obnova památky, restaurování; objev, nález roku; prezentace hodnot; záchrana památky). Celostátní hodnocení bude probíhat v několika fázích; členové odborné komise nejprve vypracují k nominacím expertní posudky, s nimiž se navzájem seznámí. Ve druhé fázi se členové komise sejdou na

společném zasedání, na němž projednají a prodiskutují význam jednotlivých akcí a na základě hlasování navrhnou vítěze každé ze čtyř kategorií. Ve třetím kole budou návrhy komise předloženy a projednány s generální ředitelkou Národního památkového ústavu Naďou Goryczkovou. S výsledky hodnocení se veřejnost seznámí na podzim letošního roku při slavnostním vyhlášení a předání. Svě favority od roku 2015 může podpořit i veřejnost; neboť v letních měsících lze hlasovat ve veřejné anketě. Na základě výsledků hlasování bude při slavnostním vyhlášení a předávání Cen NPÚ Patrimonium pro futuro udělena i cena veřejnosti nazvaná Památky děkují.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Pardubicích je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je naplňovat v Pardubickém kraji poslání odborné instituce památkové péče dané zejména zákonem o státní památkové péči, tzn. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Mimo to zpracovává návrhy na prohlašování věcí či objektů za kulturní památky, podílí se na jejich evidenci, spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií i dalších odborných podkladů ke kulturním památkám a provozuje veřejně přístupnou, odbornou knihovnu. Odborníci z řad zaměstnanců ústavu se rovněž účastní odborných konferencí, seminářů a kolokvií, participují na přednáškách, komentovaných prohlídkách, programech pro školní kolektivy a dalších aktivitách určených pro veřejnost. Další informace najdete na www.npu.cz, respektive <http://www.npu.cz/uop-pa/>, případně na Facebooku (Pardubičtí památkáři aneb novinky nejen z Příhrádku)

Kontakt:

PhDr. Zuzana Vlasáková, tisková mluvčí NPÚ, ÚOP v Pardubicích,
ruzkova.zuzana@npu.cz, 724 663 648